

Резнік Надія Петрівна

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри біржової діяльності і торгівлі
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Резник Надежда Петровна

*доктор экономических наук, профессор,
заведующий кафедрой биржевой деятельности и торговли
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины*

Reznik Nadezhda

*Doctor of Sciences in Economics, professor,
Chair exchange activity and trade
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

Печерський Вадим Васильович

*здобувач кафедри біржової діяльності і торгівлі
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Печерский Вадим Васильевич

*соискатель кафедры биржевой деятельности и торговли
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины*

Pecherskyi Vadim

*Researcher Department and trade exchange activities
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ІНТЕГРОВАНІХ ФОРМУВАНЬ
ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ
ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ
ИНТЕГРИРОВАННЫХ ФОРМИРОВАНИЙ
STATE REGULATION AS A TOOL TO ENSURE ECONOMIC
SUSTAINABILITY OF INTEGRATED UNITS**

Анотація. У статті висвітлення пропозицій щодо формування інструментів державного регулювання у напрямі створення умов для синхронізації стратегій розвитку товаровиробників із стратегічними програмами держави. Запропоновано модель стратегічного забезпечення економічної стійкості, інтегруючої взаємодії держави та інтегрованого підприємства, що забезпечує ефективне функціонування і економічну стійкість інтегрованим формуванням.

Ключові слова: економічна стійкість, інтегровані формування корпоративне управління, інструменти державного регулювання, модель взаємодії, аграрний сектор економіки, державна підтримка.

Аннотация. В статье освещение предложений по формированию инструментов государственного регулирования в направлении создания условий для синхронизации стратегий развития товаропроизводителей со стратегическими программами государства. Предложена модель стратегического обеспечения экономической устойчивости, интегрирующей взаимодействия государства и интегрированного предприятия, что обеспечивает эффективное функционирование и экономическую устойчивость интегрированным формированием.

Ключевые слова: экономическая устойчивость, интегрированные формирования корпоративное управление, инструменты государственного регулирования, модель взаимодействия, аграрный сектор экономики, государственная поддержка.

Summary. *In the article the lighting proposals for the establishment of instruments of state regulation in the direction of creating conditions for synchronization of development strategies of producers with the strategic programs of the state. The proposed strategic model to ensure economic sustainability, integrating the interaction of the state and in an integrated enterprise, which ensures the effective functioning and economic sustainability of the integrated formation.*

Keywords: *economic sustainability, the integrated formation, corporate governance, instruments of state regulation, interaction model, agricultural sector, state support.*

Постановка проблеми. Розвиток інтеграційних процесів, створення агропромислових об'єднань, вдосконалення організаційно-економічних відносин між суб'єктами інтеграції є необхідними процесами сучасного суспільного виробництва, важливими інституційними елементами корпоративної системи. Створення інтегрованих агропромислових формувань дозволяє поєднати в собі процеси виробництва, переробки і реалізації продукції, розширити фінансову базу учасників, збільшити прибутковість виробництва сільськогосподарських товаровиробників.

Розвиток інтегрованих об'єднань, що ефективно діють, в аграрному секторі дозволяють збільшити обсяг валового виробництва сільськогосподарської продукції, підвищити її конкурентоспроможність, скоротити частку продуктів, що імпортуються, задовольнити потреби населення в продуктах харчування, забезпечити простоюючі виробничі потужності переробних підприємств сировиною. [1]

Від ефективності процесу формування і становлення механізмів управління на підприємствах аграрного сектору економіки залежить їх виживання в сучасних умовах, подальший розвиток в умовах євроінтеграційних процесів. [2]

Багатоаспектність корпоративного управління аграрними підприємствами, інструментально-методична неопрацьованість його алгоритму, а також стратегічна значущість практичного вирішення завдань фінансового оздоровлення аграрних підприємств зумовили актуальність теми нашого дослідження.

Не дивлячись на існуючі наукові дослідження по загальній теорії інтеграції, питання, які стосуються державного регулювання як інструменту забезпечення економічної стійкості інтегрованих формувань, залишаються недостатньо дослідженими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та методологічні аспекти горизонтально-вертикальній інтеграції присвячені праці Р.Г. Коуза, М. Туган-Барановського, Г.М. Марковіца, Ф. Августа фон Хайека, У.Ф. Шарпа, В.В. Андронов, А.М. Асаул, А.В. Бандурін, П. Буряк [3], Ю.Б. Вінслав, Х. Віссема, Л.Є. Довгань, Є.В. Мица, М.Б. Найчук-Хрущ, О.А. Романенко, О.М. Тищенко, І.А. Храброва, Г.В. Уманців, Ю.В. Якутін [4] тощо; питанням складових корпоративних відносин праці М. Альберт,

В. Врум, Г.В. Назарової, О. Вінник, А.С. Поважно-го, В. Гейця, В. Гончарова [5], В.А. Євтушевського, Дж.М. Кейнс, А. Маслоу [6], Є. Мейо, О.Г. Мендрула, М. Чечетова, А. Чухна, Т.В. Момот [7]; розвитку корпоративного управління як цілісної системи, присвячені праці А.Є. Ачкасова, А.В. Крушевського, І.М. Писаревського, Р.Б. Тяна [8] та ін.

Всі вище перелічені праці значної кількості вчених направлені здебільшого, на вивчення питання з позиції окремих напрямів розвитку інституту корпоративного управління, проте як цілісного системного підходу вивчення зазначеної проблеми жоден із них не торкається, що спонукає до більш детального дослідження зазначеного напрямку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою наукового дослідження є висвітлення пропозицій щодо формування інструментів державного регулювання у напрямі створення умов для синхронізації стратегій розвитку товаровиробників із стратегічними програмами держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перспективи розвитку корпоративного управління інтегрованими аграрними формуваннями на основі механізмів вертикальної інтеграції детерміновані як рівнем концентрації корпоративного капіталу, формуючою системою міжгосподарських зв'язків [9], і що не менш важливо рівнем державного регулювання інтеграційних трансформацій в аграрному секторі економіки, забезпечуючи економічну стійкість господарюючих суб'єктів.

Державне регулювання інтеграційних процесів є необхідною умовою пропорційності розвитку галузей, секторів, забезпечення еквівалентності міжгалузевого обміну, розвитку пріоритетних сфер аграрного виробництва. Забезпечення економічної стійкості інтегрованих підприємств та ефективності реалізації корпоративного управління як основи їх ефективного функціонування і динамічного розвитку в умовах інтеграції в єдиний світовий економічний простір неможливо без гнучкої системи інституційного забезпечення та державного регулювання аграрного сектору економіки, направленої на підвищення конкурентоспроможності інтегрованих агропідприємств.

Важливу роль в цьому процесі виконує аграрний протекціонізм, який як особливим інструмент державного регулювання є комплексом науково-об-

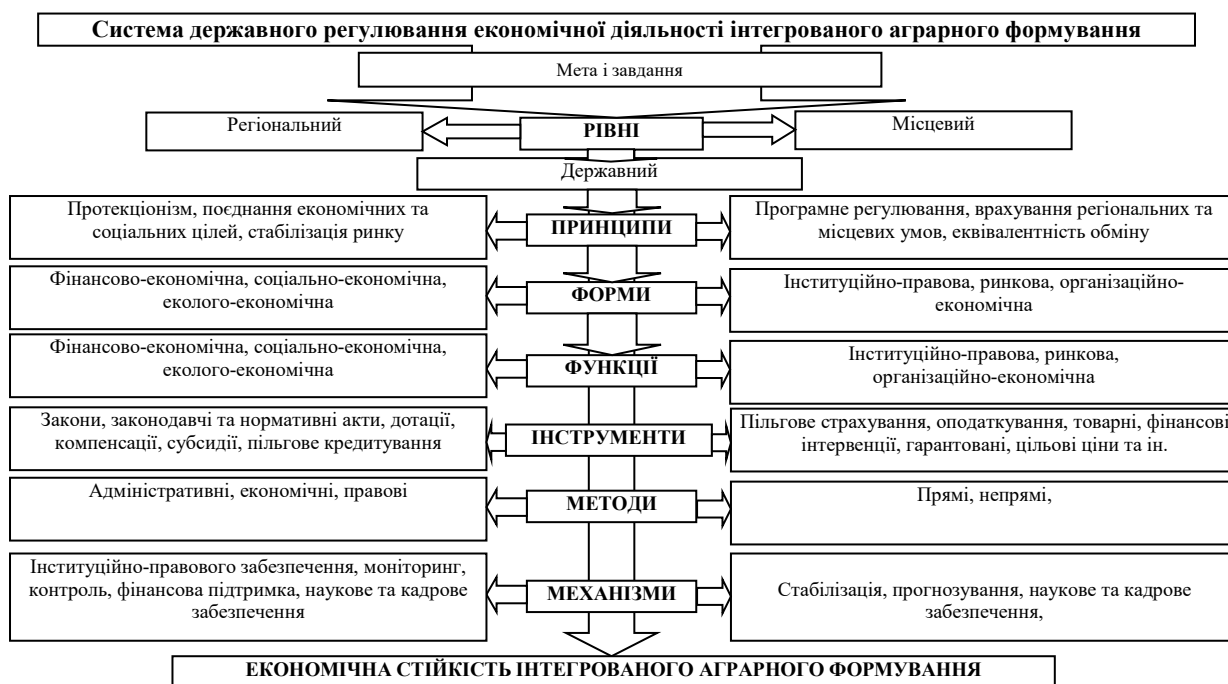

Рис. 1. Система державного регулювання економічної діяльності інтегрованого аграрного формування в умовах становлення механізму корпоративного управління

Джерело: Розроблено автором

грунтованих, організаційно-економічних, інституційно-правових, фінансово-економічних, соціальних, еколого-економічних механізмів держави, направлених на активне сприяння розвитку інституту корпоративного управління інтегрованими агропідприємствами [10].

Вважаємо, що в умовах ринкової економіки основна функція аграрного протекціонізму повинна зводитися, до координування спрямованості корпоративного управління на розширене відтворення економічної стійкості інтегрованого підприємства з параметрами забезпечення продовольчої безпеки країни та соціальної спрямованості, через формування ефективного інституційного середовища.

Механізм державного регулювання економічної стійкості і ефективного розвитку механізму корпоративного управління інтегрованим аграрним формуванням багатобразний і включає цілий спектр інструментів, які можуть приймати широкий різновид форм (прямого державного управління і непрямого регулювання) і методів (правові, адміністративні, економічні, соціальні). Регуляторами прямої форми управління, що жорстко регламентують діяльність інтегрованих аграрних формувань, виступає інституційно-правове їх забезпечення, через укази, закони, постанови тощо, непрямому — рівень цін і тарифів, податкові ставки і ін. (рис. 1).

Відзначимо, що більшість інструментів державного регулювання, направлених на забезпечення розширеного відтворення економічної стійкості інтегрова-

них аграрних формувань, доповнюють один одного, проте є і такі, які конкурують між собою.

Система державного регулювання інтеграційних процесів включає комплекс принципів, методів, механізмів прямого і непрямого впливу на суб'єкти інтеграції. Державне регулювання міжгалузевої інтеграції слід здійснювати на всіх рівнях: державному, регіональному і місцевому. Завданнями державної програми розвитку агропромислової інтеграції, має передбачатися: розвиток правових, економічних і організаційних умов для ефективної діяльності агропромислових інтегрованих формувань; формування інфраструктури їх виробничо-технічного забезпечення і технологічного обслуговування; вдосконалення механізму фінансово-кредитної підтримки; розвиток системи інформаційно-консультатійного і кадрового забезпечення. На регіональному рівні: прийняти законодавчі, нормативні і правові акти по створенню і діяльності агропромислових інтегрованих формувань з урахуванням місцевих умов; розробити регіональні програми розвитку агропромислової інтеграції і сільськогосподарської кооперації; здійснювати заходи підтримки за рахунок регіонального бюджету; відпрацювати економічні механізми діяльності агропромислових інтегрованих формувань.

Узагальнюючи пропозиції по вдосконаленню державного регулювання і підтримка економічної стійкості інтегрованого аграрного формування на засадах корпоративного управління, як основи ефективного функціонування галузей сільського господарства,

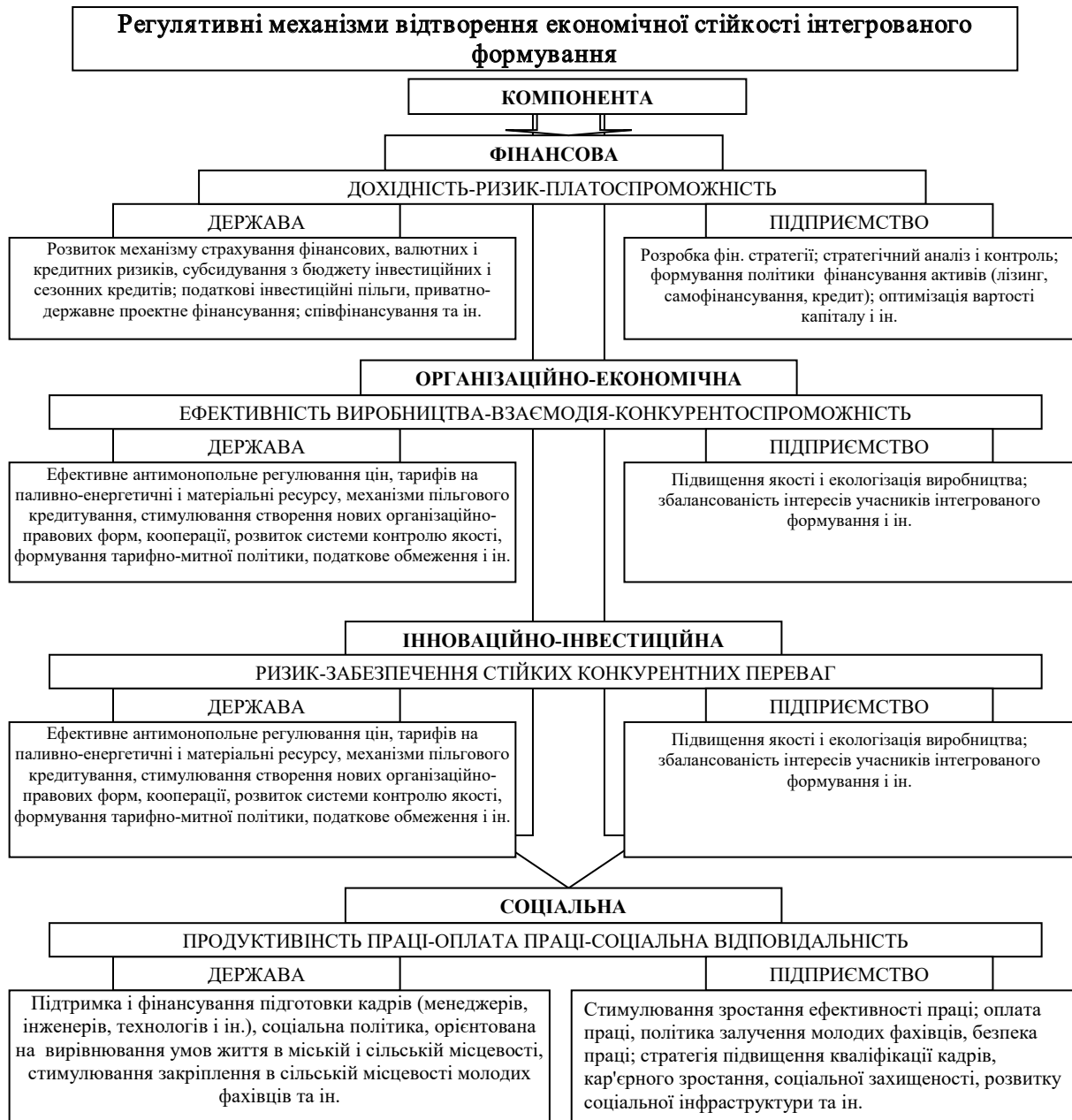

Рис. 2. Структурно-функціональна модель забезпечення економічної стійкості інтегрованого аграрного формування в умовах становлення механізму корпоративного управління

Джерело: Власні розробки

відзначимо необхідність, по-перше, якісного забезпечення рівня державної підтримки галузі, по-друге, оптимізації її розподілу по пріоритетних напрямках.

Грунтуючись на результатах проведеного дослідження, виявлених передумов, встановлених взаємозв'язках, виділених функціональних підсистем корпоративного управління дозволяє сформулювати модель стратегічного забезпечення економічної стійкості, інтегруюча взаємодії держави та інтегрованого підприємства (рис. 2).

В умовах, що склалися, пряма державна підтримка стійкого розвитку аграрного сектора повинна

включати і субсидування процентних ставок по кредитах комерційних банків, і фінансування цільових продовольчих програм, і компенсація частині витрат на страхування рослинництва і тваринництва тощо. Окрім цього передумовами для забезпечення розширеного відтворення економічних відносин служитиме сформована на рівні держави сприятлива, «економічно еквівалентна» ринковому середовищу обстановка. Регулююча дія в цьому випадку повинна здійснюватися шляхом проведення гнучкої кредитної, податкової і амортизаційної політики; забезпечення науково-обґрунтованого ціноутворення; стимулювання

підприємницької діяльності; виділення пріоритетних напрямів галузевого інвестування і ін.

Висновки та подальші дослідження. Отже, ефективне функціонування і економічна стійкість інтегрованого аграрного формування передбачає формування інструментів державного регулювання у напрямі створення умов для синхронізації стратегій розвитку товаровиробників із стратегічними програмами дер-

жави. Без гнучкої системи інституційного забезпечення та державного регулювання аграрного сектору економіки, підвищення конкурентоспроможності, забезпечення економічної стійкості інтегрованих підприємств та ефективності реалізації корпоративного управління як основи їх ефективного функціонування і динамічного розвитку в умовах інтеграції в єдиний світовий економічний простір неможливий.

Література

1. Колісник М.К. Актуальні напрями розвитку промислово-фінансових груп в умовах інтеграції України до світової організації торгівлі / М.К. Колісник // Вісник економічної науки України. — 2006. — № 1 (9). — С. 75–78.
2. Бухвалов А.В. Корпоративное управление как объект научных исследований / А.В. Бухвалов // Российский журнал менеджмента. — 2005. — № 3. — С. 81–96.
3. Буряк П. Перспективи створення інтегрованих підприємницьких структур / П. Буряк // Вісник економічної науки України. — 2006. — № 2 (10). — С. 182–184.
4. Євтушевський В.А. Основи корпоративного управління: навч. посіб. / В.А. Євтушевський. — К.: Знання-Прес, 2002. — 317 с.
5. Савченко А.М. Корпоративний сектор: структура, місце та роль в сучасній економіці / А.М. Савченко [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/20_PRNiT_2007/Economics/23767.doc.htm.
6. Корпоративное управление: Классика Harvard Business Review. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. — 222 с.
7. Момот Т.В. Вартісно-орієнтоване корпоративне управління: від теорії до практичного впровадження: монографія / Т.В. Момот. — Харків: ХНАМГ, 2006. — 380 с.
8. Корпорация в системе общественного производства: монографія / Л.И. Дмитриченко, Т.С. Чунихина, Л.А. Дмитриченко, А.Н. Химченко. — Донецк: ООО «Східний видавничий дім», 2010. — 184 с.
9. Monks A. Corporate Governance, Third Edition / Monks A., Minow N. — London: Blackwell Publishing, 2007. — 285 p.
10. Палига Є.М. Корпоративне управління виробництвом в умовах постприватизаційних відносин: дис. д-ра екон. наук: 08.06.02 / НАН України; Інститут регіональних досліджень. — Л., 2002. — 182 с.

References

1. Kolisnyk M.K. (2006), "Recent trends of industrial and financial groups in terms of integration of Ukraine to the World Trade Organization", *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, vol.1 (9), pp. 75–78.
2. Bukhvalov A.V. (2005), "Corporate governance as an object of scientific research", *Rossijskij zhurnal menedzhmenta*, vol. 3, pp. 81–96.
3. Buriak P. (2006), "Prospects of integrated business structures", *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, vol.2, pp. 182–184.
4. Yevtushevskij V.A. (2002), *Osnovy korporatyvnoho upravlinnia [Basics of corporate management]*, Znannia-Pres, Kyiv, Ukraine, p. 317.
5. Savchenko A.M., "Corporate sector: place and role in the modern economy", available at: http://www.rusnauka.com/20_PRNiT_2007/Economics/23767.doc.htm.
6. Alpina Biznes Buks (2007), *Korporativnoe upravlenie: Klassika Harvard Business Review [Corporate Governance: The Classics of Harvard Bussiness Revier]*, Moscow, p. 222.
7. Momot T.V. (2006), *Vartisno-orientovane korporativne upravlinnia: vid teorii do praktychnoho vprovadzhennia [Value-oriented corporate governance: from theory to practical implementation]*, KhNAMH, Kharkiv, Ukraine, p. 380.
8. Dmytrychenko L.Y., Chyunkhyna T.S., Dmytrychenko L.A., and Khymchenko A.N. (2010), *Korporacija v sisteme obshhestvennogo proizvodstva [Corporation in the system of social production]*, ООО "Skhidnyj vydavnychyj dim", Donetsk, Ukraine, p. 184.
9. Monks A. (2007), *Corporate governance*, 3rd ed, Blackwell Publishing, London, UK, p. 285.
10. Palyha Ye.M. (2002), "Corporate governance of production in the post-privatization relationship", Abstract of Sc.D. dissertation, 08.06.02 / NAN Ukrainy, Institute of Regional Studies, Lviv, Ukraine, p. 182.